

Straatnaamgeving

In Nederland is de gemeente sinds de Gemeentewet van 1851 verantwoordelijk voor de straatnaamgeving. Het college van burgemeester en wethouders stelt de namen vaak vast in samenwerking met een '(advies)commissie straatnaamgeving'. Vrijwel alle Nederlandse gemeenten hebben regelgeving hieromtrent vastgelegd in een 'straatnaamverordening'. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft in verband hiermee ook richtlijnen opgesteld.

Als een straat naar een persoon wordt vernoemd, kiest de gemeente vrijwel altijd voor overledenen. De periode tussen de naamgeving en de sterfdatum verschilt per gemeente. Bij sommige gemeenten is dat minimaal 25 jaar, bij anderen minimaal 5 jaar. Door deze periode in te stellen, wordt de kans kleiner dat de gemeente een straat naar iemand vernoemt die een 'besmet' verleden blijkt te hebben. Een pijnlijk voorbeeld hiervan was de in 1945 vernoemde Stalinlaan in Amsterdam-Zuid, die na de Hongaarse inval in 1956 werd omgedoopt in Vrijheidslaan. Een uitzondering op deze regel wordt overal gemaakt voor leden van het Koninklijk Huis. Er zijn echter meer uitzonderingen; zo werd al in 1964 in Enschede een straat naar Jozef Cals genoemd en in Utrecht naar judoka Anton Geesink. Daar ging de judoka later ook nog eens zelf wonen.

In een wijk of buurt probeert de gemeente meestal de straatnamen op elkaar af te stemmen. Zo zullen bijvoorbeeld de straten die naar componisten vernoemd zijn, vaak in dezelfde wijk te vinden zijn. Ook kennen veel steden en dorpen een oorlogsheldenbuurt, bloemenbuurt, vogelbuurt, dichterswijk, vliegeniersbuurt, rivierenbuurt, Indische Buurt, etc. Zoekt men de Beethovenstraat, dan weet men dat men moet zoeken in de buurt van de Bachstraat en de Mozartstraat. Dat werkt natuurlijk minder goed als de straat genoemd is naar een minder bekend persoon.

De meeste oudere straatnamen eindigen op de aanduiding voor het type weg. Straten zijn van oudsher gelegen binnen een stad en meestal verhard ('bestrating'); wegen liggen daarbuiten. Het type weg wordt ook wel achterwege gelaten. Men krijgt dan straatnamen als 'De Lunetten', 'Schans', 'Koningsvaren' en 'Oever'. Ook gebruikt men vaak fantasievolle achtervoegsels als '-strook', '-weide-', '-landen-' of '-Heerd-'.

Gemeenten geven meestal alleen namen aan wegen waar adressen aan gelegen zijn. Autosnelwegen krijgen daarom zelden een straatnaam.

Het veranderen van een straatnaam kost een gemeente veel geld. Niet alleen moet de Gemeentelijke Basisadministratie worden aangepast, ook veranderingen in kadastrale en andere bestanden zijn nodig. Ten slotte doet zich de vraag voor of bewoners de gemeente zelfs niet kunnen aanspreken voor de kosten die de vervanging van huisnummerborden en briefpapier met zich meebrengt.

Het komt wel eens voor dat er fouten worden gemaakt bij de toekenning van straatnamen en vanwege de kosten wordt dan toch besloten de fout te handhaven. Zo is er in Hengelo een 'Libellestraat', die niet genoemd is naar het tijdschrift maar naar een insect - het had 'Libelstraat' moeten zijn.